

40.

Katalog:

Berilo 2, str. 58

- motivno-tematska interpretacija
- simbolika
- slogovna analiza

IVAN CANKAR: KURENT

Motivno-tematska interpretacija:

Cankarjev Kurent v istoimenski povesti je pevec, ki nosi na sebi tipične poteze slovenskega narodnega značaja in usode. Avtor je v literarno delo vnesel temo slovenskega naroda in temo umetnika - umetnosti. Osrednji motiv je vzet iz ljudskega slovstva oz. iz Trdinovih Verskih bajk. Motiv pogodbe z Zlodejem, ki mu Kurent zapiše svojo dušo, da dobi v zameno vesele gosli namesto žalostne harmonike, spominja na faustovski motiv. Prvi del povesti je precej avtobiografski. To je opis Kurentove mladosti, šibkosti, ljubezenskih hrepenenj, je stilizirana pisateljeva avtobiografija. Nato dobi povest širši pomen. Kurent postane glasnik in pevec slovenske dežele. Potuje in spoznava ljudi. To je sprva podoba veselega rajanja, ki se sprevrže v podobo obupa, umiranja, smrti. Osrednja ideja je, da se za slovensko veselostjo, ki se izživlja v plesu, pijančevanju, skriva obup, ker se narod čuti zapisanega smrti. Vasi izumirajo, ljudje se izseljujejo, meščanstvo je nezrelo, da bi vodilo narod, veselje je le oddih od tisočletnega trpljenja.

Simbolika:

Kurent je najbolj simbolistična Cankarjeva daljša povest. Dogajanje v njej je simbol konkretnih življenjskih razmer pred 1. svetovno vojno. To je gospodarska kriza, nemški pritisk na slovensko ozemlje, proletarizacija in izseljevanje, politična in socialna nemoč. Povest odlikuje bogato prisposodbljanje tedanjega življenja in značaja z raznovrstnimi simboli (pesem, klanec, črna dolina, procesija, rdeča ruta...).

Slogovna analiza:

Slog in zgradba sta moderna. Realno se prepletat s fiktivnim in mitičnim; zgradba je nenavadna, brez sklenjene zgodbe, v obliki paralelno tekočih prizorov, s katerimi se osrednja ideja stopnjuje. Vrh doseže v zadnjih prizorih, ko sreča Kurent procesijo izseljencev in zagleda pred sabo simbolično podobo narodove smrti. V celoto so vdelane pesmi v ritmični prozi. Številni odstavki se v svoji ritmičnosti že bližajo verzu. Poleg raznovrstnih simbolov so v povesti še številne primere, metafore, paralelizmi, poosebitve, nagovori, besedišče je izbrano, poetično.

Vsebina:

Nadarjeni siromak in nebogljenec, ki postane vodnik in tolažnik-poosebljenje ljudskega trpljenja, moralni kritik, na poti skozi solzne doline in čez klanške golote razkriva s pesmijo boleče stiske, lačnim in izmučenim ponuja idejo o svobodnem narodu, hvali zemljo, čeprav ni bogata, slavi jezik, poje o sreči, boljšem življenju, o pravičnosti in ljubezni. Toda trpljenja polno, prestrašeno in upognjeno ljudstvo noče slišati veselih besed, ker polnijo srce le z otožnim koprnenjem. V prvem delu (2. poglavje), je Kurent vesel, hvali zemljo, ki je obrodila sadove in ki preživlja slovenski narod. Kurent v srcu čuti radost, čuti svetlo prihodnost in vidi lepo prihodnost za slovensko domovino, ki se razprostira od Triglava do tržaškega zaliva, štajerskih poljan... V 5. poglavju pa trpljenja vajen slovenski narod zapušča prelepo deželo, ječo. Žalosten je Kurent, žalosten je narod; grejo na pot, iz trpljenja, stran od črne domovine, ki jo bodo ohranili v srcu. Kurenta je bilo groza; šel je z njimi in vzklikal: "Na pot !" Ohraniti morajo življenje. Za veselimi obrazi se je skrival obup.